

Anu Lahtinen

1800- ja 1900-lukujen tiede ja taide

Pääkirjoitus

Tämänkertainen Ennen ja Nyt -lehden numero tarkastelee erityisesti modernin ajan tiedettä ja taidetta. Kirjoittajat käsittelevät sekä tieteellisen kehityksen eetosta että muutoksen kirvoittamia vastarinnan, epäluulon ja pettymyksen tunteita, jotka ilmenivät monin tavoin 1800-1900-lukujen kulttuurissa ja ajattelussa. Pauliina Pekkarinen osoittaa artikkelissaan *Renessanssin ideasta 1800-luvun lopun historiallisessa ajattelussa*, miten tieteellinen ja taloudellinen kehitys heijastuivat menneisyyden tulkinnoissa.

Edistyksen eetos oli läsnä myös lääketieteessä, jota Neea Härkönen käsittelee otsikolla *Terveemmän brittiläisen imperiumin puolesta*. Härkönen tarkastelee 1800-luvun lääketieteen kehitystä ja Englannissa käytyä keskustelua rokotusten riskeistä ja hyödyistä. Hän tuo esiin kehitysuskon rinnalla eläneen epäluulon lääketiedettä kohtaan sekä toisaalta päättäjien pelon brittiläisen imperiumin horjumisesta, mikäli kansallista terveydenhuoltoa ja rokotuspolitiikkaa ei saatettaisi hyvälle kannalle.

Härkösen käsittelemiin teemoihin linkittyy oivallisesti Jari Eilolan arvio Mika Kallioisen teoksesta *Rutto ja rukous*. Yhdessä tekstit luovat laajan kaaren tautitulkinnoista esiteollisessa ja modernisoituvassa eurooppalaisessa yhteiskunnassa. Näkökulman 1900-luvun lääketieteen eettisiin kysymyksiin tarjoaa Tuomas Räsänen artikkeli *Vapauden sanomaa Buchenwaldin tapaari*, joka käsittelee ihmisten käyttöä radioaktiivisissa testauksissa toisen maailmansodan jälkeen.

Toisen maailmansodan jälkeistä maailmaa luotaa myös Hanna Korsbergin referee-artikkeli Suomen sodanjälkeisestä teatterihistoriasta. Korsberg analysoi kansallisen ja modernin kohtauspistettä Kansallisteatterin Pienellä Näyttämöllä erityisesti Samuel Beckettin näytelmän *Huomenna hän tulee* -esityksen kautta. Artikkelin osoittaa, että vaikka Beckettin tulkintoja arvosteltiin "riitasointuna teknillisen edistyksen aiheuttamalle omahyväisyydelle", yleisön oli vaikea noin vain hyväksyä absurdiä näytelmää teatteriin, joka miellettiin kansallisten arvojen monumentiksi. Perinteisten taide- ja taiteilija-arvojen muutoksia käsittelee osaltaan myös Kimi Kärjen arvio Milla Tiainen teoksesta *Säveltäjän sijainnit*.

Ennen ja Nyt:in joulunumerossa sana on edelleen vapaa erilaisille kontribuutioille - deadline marraskuun 15. päivä. Älkää kätkekö kynttilälänne vakan alle.